

การจัดการเรียนรู้อิสลามศึกษาในศตวรรษที่ 21 Islamic Studies in the 21st Century

พีรดา เชื้อผู้ดี

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอการจัดการเรียนรู้ตามแบบฉบับของอิสลามและการจัดการเรียนรู้อิสลามศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งได้อธิบายถึง ความเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 แนวคิดสำคัญเพื่อการจัดการเรียนรู้อิสลามศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งพอจะสรุปได้ว่า จะต้องสร้างการศึกษาแบบองค์รวมที่ไม่แยกส่วน ที่มีความสมดุลเกิดขึ้น ในปัจจุบันมีการลดความสำคัญระหว่างสองแบบ หากแต่ชีวิตของมุสลิมต้องมีความสมดุลระหว่างโลกนี้และโลกหน้า การศึกษาที่มีความสมดุลนั้นจึงมีความสำคัญ องค์ความรู้หลายเรื่องถูกตัดตอนเมื่อมีการแยกส่วนระหว่างศาสนากับสามัญ การบูรณาการความรู้ระหว่างสองฝั่งนี้จึงมีความจำเป็น การรวมอิสลามเข้ามาในระบบการศึกษาเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นมาก สร้างพื้นที่ตัวอย่างของความเป็นอิสลามในโรงเรียนให้เกิดขึ้น

คำสำคัญ การศึกษาในศตวรรษที่ 21/การจัดการเรียนรู้ตามแบบฉบับของอิสลาม/การบูรณาการ

Abstract

This article aims to deliver learning typical of Islam and Islamic learning in the 21st century, which describes. The changes in education in the 21st century concepts to the curriculum of Islamic education in the 21st century. This is enough to conclude that Must establish a holistic education that is not fragmented. With the balance going at present there is a significant reduction between the two. But the life of a Muslim must be a balance between this world and the next. The study is the balance that is so important. Cognitive story was excerpted on the separation between religion and the ordinary. Integration of knowledge between the two sides, it is necessary. Islamic integration into the education system is very necessary. Create a sample space of an Islamic school in that place.

Keyword: Education in the 21st century/Typical of Islamic learning/Integration.

บทนำ

ความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เกิดขึ้นในทุกวินาทีและเป็นไปไม่ได้ที่เราจะหยุดความเปลี่ยนแปลงและคงสภาพอย่างที่เราอยากให้เป็นเป็นอยู่อย่างนั้นตลอดไป แต่ทั้งนี้ความเปลี่ยนแปลงอาจจะเกิดขึ้นแบบค่อยๆ เปลี่ยนทีละนิดหรือบางครั้งก็เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลันทันด่วนและเป็นการเปลี่ยนแปลงขนาดใหญ่ ซึ่งทั้งหมดล้วนแล้วแต่ผลส่งแบบต่อเนื่องไปยังส่วนอื่นๆ ต่อไปได้อีกด้วย

การรอคอยตั้งรับความเปลี่ยนแปลงหรือรอให้เปลี่ยนก่อนแล้วค่อยหาวิธีการในการแก้ไขเป็นความคิดที่ก่อให้เกิดความเสียหายมากกว่าการออกแบบกระบวนการเพื่อสร้างความพร้อมก่อนเกิดการเปลี่ยนแปลง เพราะอย่างหลังนอกจากจะเป็นการป้องกันการความเสียหายจากสิ่งที่จะเกิดขึ้นแล้ว ยังอาจจะเป็นกระบวนการหนึ่งที่ส่งผลให้เป็นการกำหนดทิศทางการเปลี่ยนแปลงได้ด้วยเช่นกัน หมายถึง เราอยากให้ความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างไร ก็อยู่ที่เราเรียนรู้สภาพปัจจุบันอย่างไร ออกแบบการดำเนินการอย่างไร และดำเนินการเพื่ออนาคตอย่างไร

ซึ่งในปัจจุบันทักษะในศตวรรษที่ 21 เป็นสิ่งสำคัญมาก ในสมัยก่อนอาจเพียงการอ่านออกเขียนได้ คิดแก้ปัญหาเป็น แต่ปัจจุบันเทคโนโลยีเป็นสิ่งที่สำคัญมาก วันนี้ครูมีความสำคัญ สอนให้น้อย หากแต่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ให้มาก ฉะนั้นจะเป็นครูในยุคนี้จะต้องก้าวทันต่อเรื่องเทคโนโลยี และไม่ปิดกั้นความรู้ของเด็ก ครูและผู้บริหารต้องมีความสามารถเท่าทันในการใช้เทคโนโลยีและสร้างทางเลือกให้กับเด็ก รวมถึงการสอนเด็กถึงจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี การทำลายศิลปะในศตวรรษที่ 19 คือการแยกอิสลามออกจากสามัญ จึงไม่แปลกที่ระบบทุกอย่างจะวุ่นวาย เกิดเซคคิวลาร์ทางการศึกษา แยกความเข้าใจและความเชี่ยวชาญในสายสามัญและศาสนาอิสลามออกไปวันนี้การศึกษาในระบบหรือนอกระบบนั้นมีอยู่ แต่การศึกษาตามอัธยาศัยที่ถูกลืมว่าจะนำกลับมาใช้ได้อย่างไร ฉะนั้นต้องกลับมาคิดอย่างจริงจังว่าการทำระบบการศึกษาอิสลามแบบบูรณาการจะต้องทำให้เกิดขึ้นจริงได้อย่างไร ขณะเดียวกันการศึกษาตามอัธยาศัยใส่อิสลามเข้าไปเพื่อที่จะพัฒนาองค์ความรู้อิสลามแก่ครูที่มี ตลอดจนในอนาคตที่จะต้องสร้างการเรียนการสอนในระบบของอิสลามเองขึ้นมาให้ได้ (วาริต จรรย์ยานนท์. 2561)

ความเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศกลายเป็นปัจจัยสำคัญในการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตของคนในยุคปัจจุบัน เปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ชีวิตตั้งแต่ตื่นนอนจนกระทั่งการกลับไปสู่นอน ตัวอย่างปรากฏการณ์ความเปลี่ยนแปลงเช่น

- เป็นยุคที่คนใช้คอมพิวเตอร์โดยไม่รู้ตัวว่าใช้คอมพิวเตอร์ เนื่องจากคอมพิวเตอร์ที่เล็กลงแต่มีประสิทธิภาพมากขึ้นและแปลงรูปทรงเป็นผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ต่างๆ ยิ่งไปกว่านั้นอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ดังกล่าวจะเชื่อมต่อข้อมูลระหว่างกันอย่างสะดวกและรวดเร็ว ผู้คนสามารถเชื่อมต่อและถ่ายโอนข้อมูลจำนวนมากมาได้อย่างสะดวกและเป็นอิสระ

- ความสัมพันธ์ในระหว่างบุคคลอยู่ในรูปแบบความสัมพันธ์เสมือนมากยิ่งขึ้น เป็นอีกสภาพการณ์หนึ่งที่เกิดขึ้นสำหรับศตวรรษที่ 21 ขอบเขตทางภูมิศาสตร์ไม่สามารถขวางการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้ เพราะเป็นการสื่อสารทำให้เกิดความสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ แต่ทั้งนี้ผู้คนในยุคนี้จำเป็นต้องมีทักษะภาษาที่มากกว่าคนในยุคที่ผ่านมา

- การเข้าถึงแหล่งข้อมูลและการเรียนรู้ที่ไม่มีขอบเขตข้อจำกัด ผู้คนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายผ่านเครื่องมือที่หลากหลาย ในขณะเดียวกันแหล่งข่าวก็สามารถนำเสนอข้อมูลข่าวสารสู่สาธารณะได้อย่างง่ายดายและรวดเร็ว

ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมทางการศึกษาด้วยเช่นกัน ในประเทศสหรัฐอเมริกาจึงมีการพูดคุยเรื่องนี้และมีการพัฒนาแนวคิดเรื่อง "ทักษะแห่งอนาคตใหม่: การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21" โดยความร่วมมือของภาคส่วนวงการนอการศึกษาที่ประกอบด้วย บริษัทเอกชนชั้นนำขนาดใหญ่ เช่น บริษัทแอปเปิล บริษัทไมโครซอฟท์ บริษัทวอลต์ดิสนีย์ องค์กรวิชาชีพระดับประเทศ และสำนักงานด้านการศึกษา

ของรัฐ รวมตัวและก่อตั้งเป็นเครือข่ายองค์กรความร่วมมือเพื่อทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (Partnership for 21st Century Skills) หรือเรียกย่อๆว่า เครือข่าย P21

ทั้งนี้เพราะความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นส่งผลให้คนในยุคศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาทักษะที่เพิ่มเติมจากคนในศตวรรษที่ 20 และ 19 โดยเครือข่าย P21 เห็นว่า เด็กและเยาวชนจำเป็นต้องมีทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ซึ่งมีองค์ประกอบคือ 3R4C คือ 3 R ได้แก่ Reading (การอ่าน), การเขียน (Writing) และ คณิตศาสตร์ (Arithmetic) และ 4C ได้แก่ Critical Thinking (การคิดวิเคราะห์), Communication (การสื่อสาร), Collaboration (การร่วมมือ) และ Creativity (ความคิดสร้างสรรค์) รวมถึงทักษะชีวิตและอาชีพ และทักษะด้านสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยี และการบริหารจัดการด้านการศึกษาแบบใหม่ (ผศ.ดร. จารุวัจน์ ชาพิเชียย์ สองเมือง. (2558))

ทักษะในศตวรรษที่ 21

ความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ส่งผลให้โลกยุคใหม่เกิดการเปลี่ยนแปลงขนานใหญ่และรวดเร็ว โดย “กรอบการพัฒนาทักษะ” ที่พัฒนาขึ้นโดยกลุ่มภาคีเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 มีทักษะสำคัญ 3 กลุ่ม ได้แก่

1. ทักษะการเรียนรู้และสร้างนวัตกรรม (Learning & Innovation Skills) ประกอบด้วย ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม การคิดเชิงวิพากษ์และแก้ไขปัญหา การสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น
2. ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี (Information, Media and Technology Skills) ประกอบด้วย การรู้เท่าทันข่าวสารข้อมูล การรู้เท่าทันสื่อ และมีทักษะเทคโนโลยีสารสนเทศ
3. ทักษะชีวิต และอาชีพ (Life & Career Skills) ประกอบด้วย ความยืดหยุ่นและการปรับตัว การคิดริเริ่มและการกำกับตัวเอง ทักษะสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม การทำงานให้เกิดผล การรู้รับผิด การเป็นผู้นำและความรับผิดชอบ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีทักษะสำคัญ การเรียนการสอนจึงต้องก้าวข้ามการเรียนการสอนรูปแบบเดิม ที่ผู้เรียนเป็นผู้รอรับความรู้ ไปสู่การใช้กระบวนการเรียนรู้แบบผู้เรียนมีส่วนร่วมโดยมีครูเป็นโค้ชหรือผู้อำนวยการกระบวนการเรียนรู้ (ดร.ยศวีร์ สายฟ้า. (2557)).

แนวคิดสำคัญเพื่อการจัดการเรียนรู้อิสลามศึกษาในศตวรรษที่ 21

ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนส่วนใหญ่ อยู่ในยุคศตวรรษที่ 17 ที่มีอำนาจเบ็ดเสร็จอยู่ในผู้บริหาร ไม่มีองค์ความรู้ในการพัฒนาการบริหาร ห้องเรียนอยู่ในศตวรรษที่ 18 หลักสูตรอยู่ในศตวรรษที่ 19 แบ่งเป็นหลักสูตรสามัญและศาสนาแยกออกจากกัน ครูอยู่ในศตวรรษที่ 20 แต่เด็กอาจารย์อยู่ตรงที่ศตวรรษที่ 22 สุดท้ายคือเราไม่สามารถตามกับโลกทัน เราจะต้องทบทวนสำหรับการจัดการการศึกษาในสังคมมุสลิม เราพร้อมหรือเปล่าในยุคที่การเรียนการสอนอิสลามมีโอกาสและมีงบประมาณพอสมควร แต่เราจะสามารถพัฒนาได้หรือเปล่า สุดท้ายการศึกษาแบบบูรณาการอิสลามเป็นแนวทางเลือกที่ควรเป็นหรือไม่ แต่เรายังไม่มีโอกาสในการมานั่งคุยและถกกันถึงแนวทางที่จะร่วมเดินกันไป องค์ความรู้ยังกระจายอยู่ ตอนนี้มีเครือข่ายการศึกษาแบบบูรณาการอิสลามที่เกิดขึ้นมา แต่เราต้องตั้งคำถามว่าจะพัฒนาร่วมกันอย่างไร สิ่งที่ทำหายนักเรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต และมีความจำเป็นที่ครูจะต้องมีความเท่าทันพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาส ครูไม่สามารถควบคุมสื่อได้ พื้นที่ปลอดภัยในการจำกัดขอบเขตของเด็กในการหาความรู้ยุคปัจจุบันนั้นได้หายไป ฉะนั้นหากครูนำสิ่งเหล่านี้มาถกเถียง ปรับวิธีการสอน วิธีการสมัยก่อนบอกในสิ่งที่อยากบอก ปิดในสิ่งที่ไม่อยากบอก ลักษณะนั้นทำไม่ได้ในยุคปัจจุบัน ครูจึงจำเป็นต้องมาแลกเปลี่ยนถึงประเด็นและหาแนวทาง องค์ความรู้ที่ถูกต้องเหมาะสมต่อไป (ผศ.ดร. จารุวัจน์ ชาพิเชียย์ สองเมือง. (2558))

ผศ.ดร.วุฒิสักดิ์ กล่าวว่า จะต้องสร้างการศึกษาแบบองค์รวมที่ไม่แยกส่วน ที่มีความสมดุลเกิดขึ้น ในปัจจุบันมีการลดความสำคัญระหว่างสองแบบ หากแต่ชีวิตของมุสลิมต้องมีความสมดุลระหว่างโลกนี้และโลกหน้า การศึกษาที่มีความสมดุลนั้นจึงมีความสำคัญ องค์ความรู้หลายเรื่องถูกตัดตอนเมื่อมีการแยกส่วนระหว่างศาสนากับสามัญ การบูรณาการความรู้ระหว่างสองฝั่งนี้จึงมีความจำเป็น การรวมอิสลามเข้ามาในระบบการศึกษาเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นมาก สร้างพื้นที่ตัวอย่างของความเป็นอิสลามในโรงเรียนให้เกิดขึ้น (ผศ.ดร.วุฒิสักดิ์ พิศสุวรรณ. (2557))

สรุป

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างการศึกษาแบบองค์รวมที่ไม่แยกส่วน ที่มีความสมดุลเกิดขึ้น ในปัจจุบันมีการลดความสำคัญระหว่างสองแบบ หากแต่ชีวิตของมุสลิมต้องมีความสมดุลระหว่างโลกนี้และโลกหน้า การศึกษาที่มีความสมดุลนั้นจึงมีความสำคัญ องค์ความรู้หลายเรื่องถูกตัดตอนเมื่อมีการแยกส่วนระหว่างศาสนากับสามัญ การบูรณาการความรู้ระหว่างสองฝั่งนี้จึงมีความจำเป็น การรวมอิสลามเข้ามาในระบบการศึกษาเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นมาก สร้างพื้นที่ตัวอย่างของความเป็นอิสลามในโรงเรียนให้เกิดขึ้น และเพื่อกระตุ้นเตือนสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาอิสลามสำหรับเยาวชนในการสร้างความพร้อมเพื่อรับการเปลี่ยนแปลงในการจัดการศึกษาอิสลาม เนื่องจากการจัดการศึกษาอิสลามมีความสำคัญต่อความยั่งยืนของสังคมมุสลิมในอนาคต การยึดติดกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเดิมๆ อาจส่งผลต่อการสร้างความพร้อมในการพัฒนาเยาวชนมุสลิมในอนาคตได้ โดยบทความนี้ได้นำเสนอแนวทางเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวไว้แล้วเพื่อการแลกเปลี่ยนความเห็นสำหรับการจัดการศึกษาในอนาคตต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ที่ให้ความไว้วางใจในการเสนอ การจัดการเรียนรู้อิสลามศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้อิสลามศึกษาในศตวรรษที่ 21

รายการอ้างอิง

ผศ.ดร. จารุวัจน์ ซาฟีอี๋ สองเมือง. (2558). การสอนอิสลามศึกษาสำหรับเด็กในศตวรรษที่ 21. ค้นหาจากเว็บไซต์ (<https://www.gotoknow.org/posts/587520>) (วันที่ 6 พฤษภาคม 2561)

ดร.ยศวีร์ สายฟ้า. (2557). การชี้การศึกษาแบบบูรณาการอิสลามคือทิศทางการพัฒนาในศตวรรษที่21. ค้นหาจากเว็บไซต์ (<https://deepsouthwatch.org/dsj/th/6403>) (วันที่ 6 พฤษภาคม 2561)

วาริท จรรย์ยานนท์. (2561). จากครูสู่โค้ช เมื่อปัตตานีมี "ห้องเรียนบูรณาการอิสลามศตวรรษที่ 21". ค้นหาจากเว็บไซต์ (<https://www.posttoday.com/social/general/545962>) (วันที่ 9 พฤษภาคม 2561)